

dan de rand van de sloep, doch altijd even netjes deze optilden, dat Stakkie verging van jalouzie. Dat had hij niet gedacht, zooals hij eerlijk bekende. Om vijf uur waren we aan boord en daar het te laat geworden was, om nog naar Hoorn te gaan, stoomden we de Ketel op naar Kampen.

J. A. HONING.

OVERZICHT

der voornaamste waarnemingen op ornithologisch gebied van 1 Mei 1904—30 April 1905.

(Vervolg).

Gyps fulvus (Gm.) — Vale Gier. 10 Juni bemerkte de tuinman van den Heer Van der Heijden te Dinteloord (N. Br.) op de akkers achter de hofstede een grooten vogel die nat en naar 't scheen afgemat als 't ware uit de lucht kwam vallen. Geschoten, bleek deze vogel een vale gier te zijn. Het is een ♀. De uit lange veertjes bestaande kraag is vaal. Het exemplaar bevindt zich opgezet in het Museum van het Instituut te Oudenbosch. (v. d. Bogaert.)

Dit is, voor zoover bekend, eerst de tweede maal dat een voorwerp van dezen gier in Nederland is bemachtigd (S.).

Columba oenas L. — Kleine Boschduif. 17 Februari schoot ik een exemplaar te Diepenveen (O.) (Stratenus).

15 Juni werd door den amanuensis aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen in zwaar rijswaardenhout langs den Rijn, een nest van deze duifsoort gevonden; de vlak bij hem van het nest afvliegende vogel, die daarbij veel minder gedruisch maakte dan een *C. palumbus* zou gedaan hebben, werd door hem onmiddellijk als *C. oenas* herkend; de vogel verried door zijn vlucht het nest dat door brandnetels geheel omgeven was; de bouw van dit nest, dat twee zeer weinig bebroede eieren bevatte, was van solieder aard dan dat van *C. palumbus* maar toch niet zoo dicht als van *Turtur turtur* (L.). Het stond ongeveer een meter boven den grond. *C. oenas* is bij Wageningen uiterst zeldzaam (v. Pelt Lechner).

Dat *C. oenas* zich bij de keuze eener nestplaats aan plaatselijke omstandigheden weet aan te passen, is bekend. Zoo is o.a. gelijk men weet, voor een paar jaren het broeden dezer duifsoort in de konijnenholten onzer duinen geconstateerd, eene broedwijze die in Groot-Britannië reeds lang vóór dien bekend was (R. B. Sharpe. Br. Birds IV. p. 247). Ook Arrigoni (Manuale p. 489) vermeldt dit.

Het broeden op of bij den grond onder sterk dooreengeroeide planten, dat reeds door Thienemann (1845—54) is vermeld, en waarop ook door Arrigoni t. a. p. alsmede door Kearton in diens „British Birds Nests” wordt gedoeld, is thans in Nederland mede geconstateerd geworden.

Door mij is 21 Maart het voorkomen van de kleine boschduif in mijn tuin te Neerlangbroek (Utr.) vastgesteld. In het naburige Driebergen is zij in de laatste jaren geregeld waargenomen. (S.)

Caccabis ru/a (L.) — Roode Patrijs. De Heer J. L. F. de Meijere te Ede (Geld.) schreef mij onder dagteekening

van 24 December dat door een boer te Otterloo (Geld.) kort te voren een exemplaar in een kippenren was gevangen. Volgens mededeeling werd deze soort aldaar reeds half November gezien in een koppel van 5 à 6 stuks. De Heer de Meijere vernam later van meer dan één ooggetuige dat bij Otterloo een koppel van wel 10 à 12 stuks was opgemerkt en dat deze vogels zeer schuw en niet onder schot te krijgen waren.

Hoe dit zij, het gevangen exemplaar dat ik in de gelegenheid was te onderzoeken ten huize van zijn tegenwoordigen eigenaar te Leeisum (Utr.), alwaar het zich met krielkippen in eene volière bevindt, is inderdaad *C. ru/a*. (S.)

Phalacrocorax graculus (L.) — Gekuipte Aalscholver. Voor de Diergaarde van Artis werd levend ontvangen een op 4 Februari bij Eemnes-binnen (Utr.) gevangen jong exemplaar. (Kerbert.)

Dit is thans het zesde bekende exemplaar voor Nederland. (S.)

Sula bassana (L.) — Jan van Gent. 25 Juni werd een voorwerp in volkomen kleed te Oosterend (Texel) levend gevangen; het stierf echter reeds spoedig. (Daalder.)

Ciconia nigra (L.) — Zwarte Ooievaar. Einde Augustus werd een exemplaar waargenomen te Lisse (Z.-H.) (Nieuwenhuisen).

Orex crex (L.) — Kwartelkoning. Zeer laat in het jaar, namelijk 16 December, werd een exemplaar geschoten in het Cotherveld bij Cothen (Utr.). Ik heb den vogel ter determineering in handen gehad. (S.)

Grus grus (L.) — Kraanvogel. Het Museum van Artis bekam eene belangrijke aanwinst in een volwassen ♂ dezer soort 't welk uit een koppel van ongeveer 80 stuks werd geschoten in het Ruurlasche broek tusschen Ruurlo en Groenlo op 23 Maart. (Kerbert.)

Haematopus ostralegus L. — Scholekster. Op het Groninger wad werden 10 Januari een ♀ en 6 Februari een ♂ gevangen, welke beide aan kop en hals witgekleed zijn. Vooral bij het ♀ treedt die vlekking, met name aan keel en krop zeer sterk op; bij het ♂ is de onderzijde normaal; de gewone witte keelring is aanwezig, maar meer niet. Op achterhoofd, nek en rug bevinden zich echter talrijke witte vlekken, welke door geheel witte vederen worden gevormd, die echter meer of minder door normaal zwarte zijn bedekt. Beide vogels bevinden zich in mijne verzameling. (S.)

Crymophilus fulcarius (L.) — Rosse Franjepoot. 29 September werd een ♀ gevangen nabij Oost op Texel. (Daalder.) 26 November schoot ik aan het strand bij Noordwijk (Z.-H.) 2 ♂ in het grauwe kleed. (van Oort.)

Deze vogels zijn de eerste waarvan bericht wordt sedert 9 Januari 1902. Eerstgenoemde, een oud exemplaar dat nog gedeeltelijk sporen van het zomerkleed vertoont, bevindt zich in mijne verzameling; de twee andere zijn in 's Rijks Museum te Leiden. (S.)

Calidris arenaria (L.) — Drieteenige Zandlooper. 31 Mei werd op het weststrand van Texel in mijne tegenwoordigheid een ♀ geschoten. Deze vogel bevond zich geheel alleen. Hij draagt een zeer fraai overgangskleed; de zacht grijze kleur der bovendelen is hier en daar reeds door de roestkleurige gerande zwarte vederen onderbroken; de

zwarte vlekjes op den kop en terzijde van den krop wijzen op het zomerkleed dat deze soort eerst laat, soms eerst in Juni, aanlegt. De opgave van Albarda dat de species hier te lande verblijft tot April, is in tegenspraak met die van Naumann blijkens welke zij zich tot einde Mei aan de hollandsche kust ophoudt. Uit eigen ondervinding sprekend, houd ik Albarda's opgave voor juist, want nimmer te voren ontving of zag ik een hollandsch Mei-exemplaar van den zandlooper en een of meer zoodanige zijn mij ook uit andere verzamelingen hier telende niet bekend. Hoogstwaarschijnlijk verlaat ons het gros der soort in den loop van April en kunnen nu en dan enkele voorwerpen tot einde Mei, mogelijk ook wel in Juni aan onze stranden worden aangetroffen. Die late vogels zijn naar alle waarschijnlijkheid zeer hoog noordelijk broedende evenals die exemplaren die men diep in Mei nog in Italië aantreft (coll. Tschusi) en die aldaar het fraaie volkomen zomerkleed dragen. Die hoognoordelijke vogels komen in de eerste helft van Augustus weer in Nederland terug.

Geheel hetzelfde heeft plaats met de eveneens op hooge breedte broedende goudkievit.

Begin Mei 1904 werden dagelijks heele troepen zandloopers in overgangs- of in zomerkleed waargenomen op het eiland Neuwerk aan den mond der Elbe (S.).

Numenius tenuirostris V. — Dunbekwulp. Bij het Horntje op Texel werd half Januari een ♂ geschoten (Daalder).

Ik ontving dit stuk door welwillende tusschenkomst van den heer Daalder voor mijne verzameling, waarin zich tot dusver geen inlandsch exemplaar der soort bevond. Ik geloof niet, dat sedert 1893 een dunbekwulp in Nederland was waargenomen; ik kan daaromtrent althans geen aantekening vinden, en de thans geschoten vogel is, ingeval mijn vermoeden juist is, eerst de vijfde met zekerheid in Nederland vastgestelde. De juiste datum, waarop hij werd buitgemaakt is niet bekend; hij werd 17 Januari door den heer Daalder bij een poelier aangetroffen en is dus in ieder geval niet zeer lang te voren geschoten (S.).

Larus minutus Pall. — Dwergmeeuw. 9 December werd een exemplaar gevangen op het Groninger wad; aan een der pooten van dezen vogel ontbreken de voorteenen, terwijl de achterteen slechts rudimentair en even zichtbaar is. De voet is aan 't uiteinde rond afgestompt. Omstreeks Nieuwjaar werd terzelfder plaatse nog een exemplaar gevangen (S.).

Fulmarus glacialis (L.). — Noordsche Stormvogel. Tegen het eind van December werd bij Zwolle (O.) een oud exemplaar gevangen. Het bevindt zich in het bezit van den heer Engels aldaar (Hens.).

Procellaria leucorrhoa (V.). — Vaal Stormvogeltje. Vele exemplaren werden tusschen 7 October en 6 Februari gevangen op de Groninger en Uithuizer wadden (Rietema); een enkel in het duin bij 's-Gravenhage (van Houten), op Texel (Daalder) en een bij Roodeschool (Gr.) (Lieftinck). Van deze ontving ik twaalf stuks, bij onderlinge vergelijking waarvan het mij o.a. bleek dat de lichte randen aan de binnenste vleugelvederen zeer variabel zijn. Bij een mannelijken vogel van Uithuizen (10 October) zijn die randen zuiver wit en zeer scherp afgeteekend, bij andere exemplaren min of meer vuilwitachtig en daardoor in dezelfde mate tegen de donkere kleur der vederen meer of minder afstekend, terwijl bij een ♀ van 10 December van eenigen rand weinig te zien is.

Niet altijd is voorafgaand stormweer een vereischte voor

de verschijning van *Pr. leucorrhoa*. Wel coincideert dit in vele gevallen; zoo ontving ik na den storm van 6 October een exemplaar en na den orkaan die 8 en 9 November woedde, twee stuks; maar ook bij kalm weder werden stormvogels gevangen, als bijv. op 28 November en 2 December.

Nog verdient opmerking dat tegenover de vele vangsten van *Pr. leucorrhoa* ook dit jaar wederom geen enkele van *Pr. pelagica* L. mij is ter oore gekomen (S.).

Anser brachyrhynchus (Baill.). — Kleine Rietgans. 9 Januari werd een exemplaar gevangen te Rinsumageest (Fr.) en 19 dier maand twee stuks te Oldeboorn (Fr.). Ik heb deze drie vogels in handen gehad en gedetermineerd (v. d. Werff).

In den loop van den winter werden door Artis een aantal exemplaren zonder nadere aanduiding der juiste vangplaats ontvangen (Kerbert).

Anser erythropus (L.). — Dwerggans. Gedurende den winter werd één exemplaar in Artis ontvangen, waarvan de vangplaats door den handelaar niet opgegeven werd (Kerbert).

Dafila acuta (L.). — Pijlstaart. Tegen het eind van November ontving ik een ♂ dat twee ondersnavels bezit welke volkomen gevormd en alleen tot op de helft door een rekbaar vlies verbonden zijn (Hens.).

Nyroca ferina (L.). — Tafeleend. 18 Juni, ter gelegenheid van een door mij gedane onderzoekstocht in de uitgestrekte moerassen van Eernewoude (Fr.), zag ik aldaar een ♀ met vier nog zeer kleine jongen in donskleed en later op den dag, op open water, drie waarden bijeen. In de Nederlandsche ornithologie wordt van het broeden dezer eendsoort in Friesland geen melding gemaakt, zelfs Albarda schijnt 't niet bekend geweest te zijn, 'tgeen opvalt omdat de soort aan de jagers dier streken als broedvogel wel bekend is. De heer Dr. Prins te Grouw, die menigmaal de bedoelde moerassen bezoekt en bejaagt, schonk mij als bewijsstuk een versch ei, dat hij kort te voren gevonden had.

Nadat ik mijne ontdekking had medegedeeld aan den heer Mr. H. W. de Graaf te 's-Gravenhage, ontving ik van ZHEG. bericht, dat hij het broeden van tafeleenden mede had kunnen constateeren op het Zwanewater in Noord-Holland. 30 Juni 1892 zag de heer de Graaf aldaar een ♀ met jongen in open water langs het riet zwemmen en 4 Juni 1897 drie wijfjes met jongen die zich op dezelfde wijze vertoonden en zich op vrij korten afstand met de boot lieten naderen, zoodat de soort zonder den minsten twijfel herkend kon worden.

Ik mag hierbij noteeren, dat het ook mij te Eernewoude gelukte zeer nabij de tafeleenden te komen, die buitendien gemakkelijk te herkennen zijn, zoodat vergissing in de soort is uitgesloten.

Half Mei 1897 had de opzichter van het Zwanewater, wien het broeden der soort aldaar welbekend was, reeds een vrouwelijke tafeleend met jongen gezien.

Ten slotte ontving ik 19 Juli een brief van den heer A. A. van Pelt Lechner te Wageningen blijkens welchen de amanuensis van het zoölogisch kabinet van de Rijkslandbouwschool aldaar, in een rijswaard aan den Rijn een mannelijke tafeleend had geschoten in de week aan dit bericht voorafgaande, dus in de eerste helft der Julimaand, 'tgeen doet vermoeden, dat ook in die streek deze soort broedvogel kan zijn.

In elk geval kunnen thans de plassen van Eernewoude en het Zwanewater als goed bewezen broedplaatsen worden opgeteekend (S.).

Cephus grylle (L.). — Zwarte Zeekoet. Ik ontving voor het Museum van Artis een voorwerp dat 12 December op het strand nabij Helder is gevonden; dit is het eerste en eenige exemplaar dat, voor zoover bekend, in Nederland bemachtigd is (Kerbert).

Ik weet niet of deze soort een nederlandse benaming heeft, bij Schlegel vind ik er althans geene. In navolging van het engelsche „Black Guillemot” heb ik den naam Zwarte Zeekoet aangewend, welke naam mij de toepasselijkste schijnt Oudere auteurs, vóór Schlegel's tijd, hebben wel beweerd dat deze koetsoort in Nederland was aange troffen, maar eenig bewijs voor die bewering bestaat niet. Het eerste deugdelijk bewijs van haar voorkomen is nu eerst geleverd en kan zij mitsdien in de Nederlandsche fauna worden opgenomen.

Het is eigenlijk wonderlijk dat men dezen koet niet eerder in Nederland heeft gevonden, althans in den winter, want in dat seizoen komt hij vrij veel voor op Helgoland en wordt menigmaal op Poel aan de Mecklenburgsche kust gevangen, terwijl hij aan de kust van Schotland en van Ierland broedt en des winters zelfs tot Frankrijk gaat. Toch wordt hij op de oostfriesche eilanden tot de hoogste zeldzaamheden gerekend; voor Borkum wordt hij door Droste-Hülshoff niet vermeld en op Juist vond Leege slechts eenmaal een op het strand aangespoeld, bedorven exemplaar (1885).

Ik houd den nu bij ons te lande gevonden vogel, naar de beschrijving van Naumann, voor een oud exemplaar in volkomen winterkleed (S.).

Neerlangbroek, Juli 1905.

Mr. R. Br. SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG.

VLAAMSCH GAAI.

Onlangs nog weer eens lezende, wat u en andere heeren over de Vlaamsche gaai schreven, kreeg ik lust ook mijne ervaring — als ik 't zoo noemen mag — ten opzichte van deze vogel eens mede te deelen. Mochten deze mededeelingen u niet al te onbelangrijk voorkomen, wie weet, gunt u ze niet een plaatsje in uw tijdschrift „De Levende Natuur”; in 't andere geval vertrouw ik, dat deze pennevrucht haar weg naar uw snippermand wel zal vinden.

Naar wat ik van dezen vogel gezien heb en ook wel, naar wat ik ongezien, met voldoende zekerheid op zijn rekening durf schrijven, houd ik de Vlaamsche gaai voor een onzer grootste nest- en vogeltjesroovers.

In het Keukenhof en het Reigerbosch onder Lisse, trof ik herhaaldelijk op mijne wandelingen talrijke, leege, uitgezogen eierdoppen aan, van hoofdzakelijk grauwe en zwarte lijsters; zeer vaak ook waren deze doppen in de nesten zelve nog te vinden. Daar bij mijn weten in deze bosschen nooit eekhoorns voorkomen en ik telken jare 3 à 4 nesten van de Vlaamsche gaai aantrof, durf ik deze plunderingen met het volste vertrouwen aan laatstgenoemde toeschrijven.

Ook herinner ik mij nog levendig een wandeling, van voor enkele jaren op het fraaie landgoed Rijksdorp tusschen Wassenaar en Katwijk. Het huis Rijksdorp stond toen te koop en was verlaten, en deze gelegenheid nam ik te baat, om daarheen met een kennis eens eene excursie te ondernemen.

Hoeveel leege eierdoppen ik toen wel vond, in hoofdzaak van bosch- en tortelduiven, maar ook wel van zwarte en

grauwe lijsters, waag ik thans niet meer te schatten. Wel herinner ik mij bij deze gelegenheid een mij onbekend ei te hebben gevonden, op de gewone wijze door de gaai geprepareerd, welk ei later bleek te zijn van de groote lijster (*Turdus viscivorus*), en dat door mij nog steeds als souvenir aan dezen tocht wordt bewaard. Ook in dit geval echter berust de beschuldiging van den meerkol op hypotheese, maar ook in dit geval zijn eekhoorns zéér zeker de schuldigen niet geweest.

U vraagt echter naar betrappingen op heeterdaad en ook dit was ik 't vorig jaar in de gelegenheid waar te nemen.

In een gat in den buitenmuur van ons huis, had een grauwe vliegenvanger zijn nestje gemaakt. Natuurlijk moest ik even kijken; honderden malen heb ik nesten met eieren gevonden, vele tientallen malen had ik nestjes van vliegenvangers gezien en toch kon ik geen weerstand bieden aan de verleiding, heel even in zoo'n nestje te loeren en even weer de bekoring te ondergaan, die een nestje met eieren steeds voor mij heeft. Er lagen er vijf in, knusjes bijeen. Ziezoo, dit vogeltje zou ten minste rustig zijn eitjes kunnen bebroeden en eens de voldoening smaken, zijn jongen te zien uitvliegen.

Helaas, het is niet zoo ver gekomen! Op een morgen zag ik niet als gewoonlijk het vriendelijk kopje van mijn vliegenvangertje met zijn half angstige, half nieuwsgierige kraaltjes boven het nestje uit gluren. Daar moest dus wat gebeurd zijn! Jonge vogels waren er nog niet; den negenden dag konden er nog geen jongen zijn. Fluks haalde ik het leertje, om eens te kijken en... er lagen nog slechts twee eitjes in 't nestje; drie waren er dus uitgehaald.

De huisgenooten hadden het niet gedaan, *natuurlijk* niet; wacht eens die jongen van den tuinman, die gisteren in den tuin gewerkt had!

Ik ondervroeg hem zacht, zoodat een bekentenis hem uiterst gemakkelijk moest vallen, maar de arme jongen, die onder mijn verdenking stond, had het nestje niet eens weten te liggen.

Aan Vlaamsche gaaien dacht ik toen nog geen oogenblik; de zaak was me eenvoudig onbegrijpelijk. Het nestje was verlaten, de twee overgebleven eitjes waren koud en ik zat in m'n warande mij te verdiepen in allerlei gissingen. Wat kwam er van de meeste nesten toch weinig terecht; zelfs een nestje tegen m'n huis, nog gedeeltelijk verborgen achter 't groen van een pruimeboomje daarenboven, zag geen jongen! Op eens, daar hoorde ik de bekende gaaieroep en ja, daar zag ik ze, de twee trotsche ridders in hun zwierige kleedij. Ook toen nog vermoedde ik niets.

Plotseling echter vloog een der beide in 't pruimeboomje, tot bij den muur, en wip, in een oogwenk was hij al weer weg. Toen kreeg ik een licht vermoeden. Weer klauterde ik m'n leertje op, half ongeloovig nog; die gaai had ongetwijfeld niets aan 't nestje gedaan; in zoo'n ondeelbaar oogenblik, dat was niet denkbaar. Uiterst nieuwsgierig keek ik in 't nestje; 't was leeg! Ik had nu dus zekerheid, wie de dader was, en dit wil ik u wel zeggen, moordzuchtig van aard ben ik niet, maar had ik toen een geladen buks bij de hand gehad en had ik den roover nog gezien, zonder pardon zou hij voor zijn misdaad met den dood hebben moeten boeten.

Nog eens heb ik een meerkol betrapt, flagrante delictu, op een moordzuchtige daad.

Het zal geweest zijn in het late najaar van 't jaar 1901 (precies den datum opgeven zou ik niet kunnen; ik houd geen ornithologisch dagboek, en is 't eigenlijk wel van zóóveel gewicht of het mede te deelen feit nu b.v. op 19 November of 19 December voorviel? (soms wel T.) en ik maakte een fietstochje van Leiden naar den Haag. Toen ik door het